

NYBYGGARLIV PÅ EKERÖ

av GUNILLA EKSTRÖMER-FÜRST

En dag för cirka fem år sedan föll den första furan för motorsåg i skogen omkring gamla dansbanan i Träkvista. Därmed vändes ännu ett blad i Ekerös tusenåriga historia.

Snart styckades det tomter och säkert till många ekeröbors förfäran började det växa upp hus i långa rader i den gamla härliga lingonskogen. Hus vid hus, alla nästan likadana — hur skulle detta komma att gestalta sig.

Ja, denna undran hyste vi säkert gemensamt med äldre ekeröbor, vi, som av en slump likt flyttfåglar, tog våra bon i besittning för några år sedan.

En grupp människor, helt obekanta för varandra, men med detta gemensamt, att vi ville bo på landet och att vi ville bo just här på Ekerö.

Första tiden var en tid i verksam isolering. Det var vinter och huset måste inredas, man hann inte mer än nicka åt grannen på sin dagliga tur till och från den hemtrevliga lanthandeln. Men vad man hann märka var den härligt friska luften, stillheten och den stjärngnistrande himlen, som ännu inte något gatlyse konkurrerade med.

Våren kom och därmed gemenskapen hus och grannar emellan, gamla och nya ekeröbor. Promenaderna blev längre, vi började göra utflykter för att utforska vår ö. Uppe på åsarna med deras vidunderliga utsikt över Mälaren och kyrkan, de hisnande sandtagsdjupen, som ständigt skiftar i olika belysningar, ekhagarna med rika fornminnen, de måleriska sandpråmarna med sitt trygga motordunk — allt detta gick fort till hjärtat och hembygds känslan började gro.

Vi började gräva i våra trädgårdar med en stilla undran om några fynd. Det var ju gammal kulturbygd och man hade ju sett utgrävningarna på Helgö! Dock, man lugnade sig snart, när skatterna mest visade sig bestå i varmakorvburkar eller de gamla boplatserna var

rester av tombolan från gamla dansbanetiden. Här hade människor i alla fall träffats och haft roligt!

Snart kände vi oss som riktiga lantbor, som drog en suck av lättnad, var gång vi kom på denna sidan Drottningholmsbron efter stadsbesöket.

Trots detta var vi dock en samling individer, de flesta utflyttade från städer, med fordringar som snart skulle göra sig gällande på ena eller andra sättet.

En villaförening, som vi kallar Träkvista byalag instiftades, där gemensamma problem och önskemål dryftas och som även fungerar som vårt talrör till kommunen.

För nog har vi mycket på vår önskelista, som vi vore tacksamma att kommunen hjälpte till med. Några exempel är: kursverksamhet, daghem för barn där båda föräldrarna arbetar utanför hemmet, ungdomsverksamhet, flera och bra affärer av skilda slag, trottoarer för skolbarnen på våra smala och farliga vägar, tennishall m. m.

Vi vill på intet sätt, att vår bygd skall efterlikna staden, utan istället vill vi frigöra oss från den och bli mer och mer oberoende.

Med tanke på alla de människor som ytterligare strömmar till vår ö för att bli bofasta, ökar kraven att steg för steg förvandla den sovande idyllen till ett framåtskridande och trivsamt landsortssamhälle.

Historien förpliktar. För 1500 år sedan låg en av Sveriges viktigaste kultur- och handelsbygder på Ekerö — låt oss gemensamt föra den traditionen vidare.

Torsdagen den 15 april 1976

Ateljéhuset på Ekerö med flaggan i topp och från vänster konstnärerna Majken Petrén, Gunnilla Ekströmer-Fürst, Jan Brauner, Pia och Staffan Laurin på tunet framför.

Ny vår för

sekelskiftesvilla:

***Ska den bli
Ekeröbornas
träffpunkt?***

Västerort 1976

Ateljéhuset på Ekerö har förutsättningar att bli både träffpunkt för många i Träkvistas grannskap och utflyktsmål för dem som bor på lite längre avstånd. De senaste två helgerna har den trivsamma sekelskiftesvillan haft premiär som konstgalleri, en premiär som är tänkt att följas av andra arrangemang.

— Det är viktigt att få igång en fortlöpande verksamhet i huset om det ska bli nån mening med det, säger Staffan Laurin, en av de fem konstnärer som engagerat sig i Ateljéhuset.

Ateljéhuset Jungfrusundsv. 26 på Ekerö köptes för några månader sen från ett stärbhus av Magnus och Ulla/Fürst. Det hade då stått tomt flera år.

De senaste månaderna har familjen Fürst med nära vänner målat och fejat och ställt i ordning i villan, som består av två lägenheter, och i en barack ute i den stora trädgården.

Vännerna är Jan och Ulla Brauner, Majken Sjöborg Petren, Pia och Staffan Laurin.

Premiärutställarna var Jan, till vardags också lärare på Konstfack, Majken, Pia, Staffan och Gunilla. De visade målningar, textila bilder, teckningar, skulptur och keramik dels i villans bottenplan, dels i gårdsbaracken.

Folkvandring

Premiären måste betraktas som en publiksuccé. Vårvandrande familjer från grannskapet och även mer långväga besökare traskade båda helgerna flitigt ut och in i villan.

— Många har spontant kommit och sagt att "vad skoj att det hänt något här" och "vad fint med en plats där man kan träffa folk och nånstans att ta vägen", säger Gunilla Ekströmer-Fürst.

— Vår avsikt är att återkomma med olika slags utställningar, gärna idéutställningar, säger Jan Brauner. Det är inte meningen att vi ska visa bara oss själva. Också andra, både konstnärer, fotografer och musiker, hoppas vi självklart på. Vi har redan fått förfrågningar från flera håll.

Kommunalt stöd behövs

Men det är knappast realistiskt att tro att Ateljéhusets konstnärer ska kunna ta på sig hela rullängsen

i samband med mer regelbundna utställningar. Det tror i varje fall inte Jan.

— Vi hoppas kunna intressera kommunen, så att vi kan få hjälp därifrån med praktiska bitar, t ex vakthållningen, säger Jan.

Gammal idé

Ateljéhuset är ingen idé som dykt upp och förverkligats hux flux.

— Flera av oss träffades redan för tio år sen och började prata om att få tag på ett hus där vi kunde arbeta tillsammans. Då handlade det om ett ställe där vi kunde teckna modell. Det gör det fortfarande, säger Staffan.

Ateljéhusets överdel fungerar redan som arbetsplats för flera i gruppen, vars medlemmar bara har huset och en massa kul samvaro gemensamt. Som konstnärer går de väldigt olika vägar.

Man stimulerar varandra ändå.

— Vi har redan genomfört en kurs i silkscreentryck för eget behov. I fortsättningen vill vi göra kurser för dem som är intresserade — i måleri och andra tekniker. Riktigt hur och när har vi inte hunnit klara ut än, berättar Jan.

Kurser till hösten

Intresset från allmänhetens sida ska inte klagas på. Förfrågningar om kurser hopar sig redan, fast ingenting väl kan ske förrän till hösten.

Gruppen vill heller inte gå ut med stora löften om framtida projekt förrän den ser att de kan genomföras.

Men här som annorstädes gäller säkert regeln att finns det bara en trivsam lokal, så är svårigheten ingen att fylla den med kreativt

innehåll. Människor tycks ha obegränsade behov av att få jobba och skapa själva.

ARNE ODEÉN

Hämtat ur

IDUN/VECKOJOURNALEN

Nr 18 1963

Artikel av Ruth Hamrin-Thorell

Foto: Gösta Glase

VARFÖR ÄR PONTUS SÅ GLAD?

*Jo, han bor i en sovstad, där
föräldrarna är särdeles vakna.
Följ med till Träkvista, där
pappor och mammor sitter i bya-
lag och hittar på trivsel och be-
kvämligheter för sitt samhälle,
som Ni kan se på nästa sida!*

Av Ruth Hamrin-Thorell

Foto: Gösta Glase

Pontus Furst, Träkvista, 5 år,
trivs i mammas kladdskola. ▶

Soptunnorna ska ordnas hygieniskt och praktiskt.

Fru Gunilla Furst ger Träkvistas barn full sysselsättning i sin »kladdskola».

Byalagets kvinnliga hälft träffas. Fr. v. kurator Mait Widmark-Nilsson, fru Gunilla Furst, fru Anne Widmark samt fru Marianne Särman.

O mkring 200.000 mammor med barn under 7 år arbetar på hel- eller halvtid utom hemmet i landet just nu. Den siffran kommer säkert att stiga i stark takt de närmaste åren. Men vem tar hand om de 2—3 hundratusen familjernas barn, när endast 7 % av dessa barn tas emot på de 10.000 daghemsplatser, som staten för 5 miljoner kronor om året för närvarande erbjuder?

Den frågan ger riksdag och Ulla Lindströms familjeberedning och många andra samhällsfunktionärer åtskilliga tankenötter. Men medan gräset gror... Därför tar på en del håll helt »vanliga människor» itu med problemet och försöker finna lokala lösningar. Som t. ex. i Träkvista.

Träkvista är ett av dessa små samhällen som likt svampar ur jorden växer upp kring Stockholm och landets andra storstäder. Någon döpte dem en gång till sovstäder. Denne någon var illa orienterad. Egentligen är sovstäderna en ut-

märkt samhällsbildning med landets företrädarna och storstadens möjligheter — natur och kultur inpå knutarna. Allt fler familjer med barn tackar sin lyckliga stjärna att få bo där. Och åtminstone Träkvista har inga föräldrar, som sover bort sin tid. Där möter man i stället särdeles vakna föräldrar.

BYALAG ORDNAR TRAFIK- OCH BARNHJÄLP

Träkvista ligger i Ekerö kommun, ett stycke bortom Drottningholm på en av Mäläröarna. Stockholms sparbanks Ekkronan har byggt de flesta husen och i kontrakten fordras, att de som bebor Träkvista skall bilda ett byalag. Med några stockar mitt i byggnadsbråten som sammanträdesbord valde Träkvista snabbt 7 byalagsledamöter. Det var så det kom sig att fiskeriamanuensen Magnus Furst en dag kom hem till skönt inslurade hustru Gunilla, ruskade henne vaken och sa:

IDUN/VECKOJOURNALEN Nr 18 1963

Artikel av Ruth Hamrin-Thorell

Foto: Gösta Glase

Byalaget sammanträder bland Träkvistahusen. Fr. v. Mait Widmark-Nilsson, Gunilla Fürst, Bertil Hernant, Lars Forsby, ordf. Jacques Nyman.

— Här ligger du och sover. Upp med dej. Du är vald till medlem av Träkvista byalag. Var så god och börja jobba nu!

Hustru Gunilla besinnade snabbt sitt ansvar, men fann det tillfredsställande med ännu en feminin ledamot i styrelsen, nämligen kuratorn vid rättspsykiatriska kliniken vid Långholmen, fru Mait Widmark-Nilsson. Inte för att kontrakten med kommunalfullmäktige och länsstyrelse, grönområdenas utnyttjande, träd som borde fällas, riskfria övergångar för fotgängare på landsvägen, soptunnornas placering och allt annat som åvilar ett byalag — fordrar speciellt kvinnligt handlag. Men ni vet, det finns en del annat som kvinnor har bäst kläm på.

KONSTNÄRINNA HAR KLADDSKOLA

Framför allt: hur skall man ordna det för barnen? För det ärendet samlades Träkvista intresserade och förståndiga

kvinnliga hälft hemma hos familjen Fürst för att diskutera.

En lekskola stod först på önskelistan. Det hade kommunen inte tänkt på. Och det förstod alla, att även om den började tänka snabbt och snabbt, så skulle det dröja länge innan en kommunal lekskola stod färdig för barnen.

Då grep Gunilla Ekströmer-Fürst resolut in med de resurser hon hade. Hon är en lovande ung konstnär, som fått sätta måleriet på sparlåga för att sköta Pontus och Anna, respektive 5 och 2 år. Men i villan finns en ateljé eller ett allrum eller vad man nu vill kalla familjens vind. I Idun hade hon en gång läst om en målarkamrat som satt i gång med en »kladdskola» för barn. Kamraten kontaktades och likaså Träkvista småbarnsmammor. Med tacksamhet skickar de nu sina småttingar en gång i veckan till kladdskolan mot en ersättning av 20 kronor i månaden. Ungarna har utomordentligt roligt, kladdar och kletar (Forts. på sid. 59)

allt vad de förmår på rejäla papper och med rejäla penslar och präktigt glada färger. De har full sysselsättning en stor del av dagen i tant Gunillas skola.

En bekymmersam tid på dagen för familjer med småbarn, vare sig mamma hel- eller deltidssarbetar eller är hemma-mamma är dock kvällarna. De fordrar barnvakt, om föräldrarna skall kunna odla sina själar på teater, konsert, föredrag eller gå bort och ut. Fru Marianne Särman, som har deltid och jourtjänst på Sveriges radio, har just det problemet i blickfånget. Familjen har lyckats spåra upp en halvtidshjälp men hur man än pusslade med makarnas tider, blev det en skarv även på dagen mellan dem och »halvtidens», vilken måste fyllas ut. Då grep grannfrun in. Hon är småskollärlarinna och nu hemma under sin småbarnstid. Ett avtal gjordes upp för skarvtiden samt de kvällar, då paret Särman önskade barnfritt. Mamma stoppade ner barnen vid läggdags, men grannfrun åtog sig ansvaret och pilade då och då in för att se efter, att de snusade gott. Naturligtvis lämnar fru Särman sin grannfru samma hjälp, när denna behöver det.

STOREBROR ÄR BARNVAKT

Långholmskuratorn Mait Widmark-Nilsson har 5/6 tjänst i fångvården och kan inte klara sig med bara grannhjälp och kladdskola. Hon annonserade förhoppningsfullt upp 200 kr efter hemhjälp, men fick inte ett enda svar. Nu drar hon sig fram med »läströtta» skolflickor eller praktikanter, vilket går rätt smärtfritt. Men hon tycker att i ett modernt samhälles planering skall ingå lekskola i samma takt som vanlig skola.

Fru Anne Widmark är Träkvistas blivande förskollärare och är villig att träda till så snart en lokal finns tillgänglig. Till dess är hon hemmamamma för en 15-åring, en 8-åring och en ny liten Widmark, 4 månader gammal. Femtonåringen är en villig barnvakt inte bara för sin lillasyster utan också för andra små Träkvistabarn. Pengarna han förtjänar på det jobbet skall gå till en moped.

Vad man fäster sig vid i ett samhälle av Träkvistas typ är det okonventionella sätt, på vilket alla försöker bidra till lösningen av dessa problem och fler till.

På något sätt förskonas man tydligen också från de svårare utslagen av barnens och ungdomarnas dumheter i ett samhälle som detta. Ungarna är inte så anonyma som i ett hyreshus i en storstad. Anderssons Kalle vet, att Träkvista liksom håller ögonen på honom och varandra.

Ja, så trivs man och samarbetar i Träkvista om sina lokala problem i väntan på resultat av Ulla Lindströms och andra utredningar.